

Auteursrecht nieuwsbrief t.b.v. FJC en FOBID, november 2019

EU

DSM-richtlijn in Brussel aangenomen

Op 17 mei jl. werd de richtlijn Copyright in the Digital Single Market (DSM-richtlijn) uitgevaardigd, inclusief omstreden artikelen die een uitgeversrecht voor perspublicaties invoeren en een filterplicht voor uploadplatforms. Voor bibliotheken, musea en archieven (die samen erfgoedinstellingen worden genoemd) is deze richtlijn wel goed nieuws, omdat zij diverse artikelen bevat die digitaal meer mogelijk maken zonder toestemming van de rechthebbenden. Zo mogen out-of-commerce werken gedigitaliseerd en online (evt. met georestrictie) gezet worden op basis van licentiecontracten met collectieve beheersorganisaties (cbo's) die ook niet-leden binden (vgl. Extended Collective Licensing, ECL). Wel is vereist dat informatie over de te digitaliseren werken minstens 6 maanden tevoren wordt openbaar gemaakt in een EU-portaalsite, zodat individuele rechthebbenden zich desgewenst kunnen terugtrekken. Een fall back-exceptie is voorzien voor werksoorten waarvoor geen cbo's bestaan die licenties kunnen verstrekken (in Nederland relevant voor TV-programma's en films). Voor het uitvoeren van Text en Data Mining (TDM) krijgen onderzoeks- en erfgoedinstellingen het recht om kopieën te maken van auteursrechtelijk beschermde werken waartoe zij al 'legaal toegang' hadden (zoals d.m.v. een abonnement of als bibliotheekpashouder). Uitgevers kunnen dit recht niet per contract overrulen, maar voor andere partijen dan onderzoeksorganisaties en erfgoedinstellingen die TDM willen plegen, mogen zij dat wel doen door een TDM-voorbehoud op de publicaties te zetten. Voor conserveringsdoelen mogen erfgoedinstellingen werken uit eigen collectie (of in permanente bruikleen) kopiëren of migreren, waarbij geldt dat er op digitale kopieën van auteursrechtvrij materiaal geen nieuwe rechten geclaimd mogen worden (vgl. ook het PD Manifesto van Europeana). Een onderwijsexceptie maakt digitaal hergebruik van auteursrechtelijk beschermde werken mogelijk voor onderwijsinstellingen ten behoeve van hun onderwijs (waaraan Nederland de voorwaarde van een billijke vergoeding zal verbinden). De richtlijn gaat pas in de lidstaten gelden nadat ze in nationale (auteurs)wetgeving is omgezet, de EU-lidstaten hebben daar tot 7 juni 2021 de tijd voor. Zie hier rijpe en groene reacties van [IFLA](#), [EBLIDA](#), [LIBER](#), [Europeana](#), [Pictoright](#) en de [Mediafederatie](#).

No Deal Brexit heeft (ook) auteursrechtelijke nadelen

No Deal zal schrapping tot gevolg hebben van de EU-uitzondering die het mogelijk maakt om na een diligent search verweesde werken (waarvan de rechthebbende onbekend of onvindbaar is) online te zetten, zo meldt de British Library in een [artikel](#) in de Guardian. Zij zal zich dan genoodzaakt zien om het (samen met JISC gedigitaliseerde) feministische tijdschrift [Spare Rib offline](#) te halen.

INTERNATIONAAL

World Intellectual Property Organisation

De WIPO in Genève vaardigt wereldwijde auteursrechtverdragen uit, waaronder de Berner Conventie. Tweemaal per jaar vergadert de Standing Committee on Copyright and Related rights (SCCR) daarover, laatstelijk op 21 t/m 25 oktober jl. Op instigatie van IFLA stuurde FOBID een brief naar de Nederlandse SCCR-vertegenwoordiger om de belangen van bibliotheken te benadrukken; bibliotheekkoepels IFLA en EBLIDA lobbyen al jaren voor wereldwijd geldende excepties ten gunste van bibliotheken en archieven. De SCCR-vertegenwoordiging van de EU blijkt daarvan geen voorstander (zie haar [statement](#) op p. 5), wat opmerkelijk is nu de EU net de DSM-richtlijn inclusief nieuwe bibliotheekexcepties heeft uitgevaardigd.

NEDERLAND

Implementatie DSM-richtlijn: concept-wetsvoorstel en consultatie

Als eerste EU-lidstaat had Nederland eind mei jl. al een concept-wetsvoorstel gereed, opgesteld door het Ministerie van Justitie&Veiligheid met adviesrol van OCW. Over dit concept is tot begin september een openbare [internetconsultatie](#) gehouden, waarin ook de bibliotheeksector van zich heeft laten horen: FOBID steunde de [gezamenlijke reactie](#) van Nederlandse erfgoedinstellingen en diende ook een [eigen reactie](#) in. Ook de [KB](#) en de [Werkgroep Digital Humanities van UKB](#) reageerden op de consultatie. Interessant om te lezen zijn ook de reacties van de [Mediafederatie](#) en de [Federatie Auteursrechtbelangen](#) (waaronder de collectieve beheersorganisaties). Naar aanleiding van de ontvangen reacties heeft Justitie het wetsvoorstel inmiddels aangepast en het wacht nu nog op het advies van de Commissie Auteursrecht. Daarna hoopt Justitie het wetsvoorstel nog eind dit jaar in de ministerraad te brengen, waarna het voor advies naar de Raad van State gaat. Daarna wordt het aan de Tweede Kamer aangeboden (waarschijnlijk niet eerder dan het tweede kwartaal van 2019). Op dat moment wordt het wetsvoorstel pas weer openbaar en zal OCW stakeholderdialogen over TDM en out-of-commerce werken gaan opstarten, om de wetsartikelen in de Nederlandse praktijk handen en voeten te geven. FOBID, KB en de UKB-Werkgroep Digital Humanities hebben in hun consultatiereacties aangegeven graag voor de stakeholderdialogen te worden uitgenodigd. FOBID was ook vertegenwoordigd in diverse gesprekken met Justitie en OCW over het implementatiewetsvoorstel. Ervaringen worden tevens gedeeld binnen IFLA en EBLIDA, dat een mailinglist opzette voor de DSM-implementatie-ontwikkelingen in de EU-lidstaten.

Publiek Domein Dag 2020

Op 1 januari van elk jaar eindigt het auteursrecht op de oeuvres van makers die 70 jaar eerder zijn overleden; die vallen dan in het publiek domein, wat wil zeggen dat ze compleet rechtenvrij zijn en dus zonder beperkingen (ook commercieel) mogen worden hergebruikt. Daar wordt op Publiek Domein Dag uitgebreid aandacht aan besteed. Dit jaar werd Publiek Domein Dag in de KB gehouden en komend jaar vindt hij op 10 januari plaats in het Instituut voor Beeld & Geluid. Het programma en een aanmeldmogelijkheid staan op [deze website](#).

RECHTSPRAAK NEDERLAND

Steeds meer rechtspraak over inbreukmakende overnames van foto's

De lijst met vonnissen over websites die foto's zonder toestemming hebben gekopieerd en gepubliceerd, wordt alsmaar langer. Steeds meer fotografen speuren het internet af of laten dat doen, bijvoorbeeld door de [Permission Machine](#). Meestal worden de [hoge tarieven](#) van de Stichting FotoAnoniem geclaimd en wie niet wil betalen (ook niet-commerciële partijen), wordt voor de rechter gedaagd. Daar is men dan nog meer geld kwijt want de fotografen winnen de zaken meestal. Hieronder een rits nieuwe vonnissen met de bedragen die aan de fotografen werden toegekend tussen haakjes erachter:

<https://www.ie-forum.nl/artikelen/gebruiksvergoeding-foto-s-niet-professionele-fotograaf>

<https://www.boek9.nl/items/iept20191009-rb-gelderland-foto-meidengroep-k3>

<https://www.boek9.nl/items/iept20190319-rb-overijssel-anp-v-step> (schadevergoeding van € 322,50 toegewezen voor 1 foto).

<https://www.boek9.nl/items/iept20190307-rb-rotterdam-anp> (idem, excl vaststellings- en proceskosten).

<https://www.boek9.nl/items/iept20190213-rb-den-haag-anp>: (€ 397,50 voor 2 foto's zonder naamsvermelding).

<https://www.boek9.nl/items/iept20190403-rb-midden-nederland-anp> (€ 310,31 voor 1 foto zonder naamsvermelding).

<https://www.boek9.nl/items/iept20181031%C2%A0rb-midden-nederland-anp> (€ 397,50 voor 2 foto's en een schadevergoeding van € 99,38 voor het ontbreken van naamsvermelding).

Hoger beroep Erfgoed Leiden over foto's die het zonder toestemming in online beeldbank had gezet
Uitgever Voet, die meent dat zijn toestemming had moeten worden gevraagd, eist een (te) hoge vergoeding van 75 euro per foto. De zitting in dit hoger beroep was in mei jl. Het vonnis is al drie maal uitgesteld en wordt nu verwacht op 7 januari 2020.

RECHTSPRAAK EU

Technische bescherming tegen framen en embedden naar gratis beschikbaar gesteld erfgoed?

Aan het Europese Hof van Justitie is een vraag om uitleg gesteld over framen/embedden, die relevant is voor bibliotheken met websites die door andere partijen kunnen worden ge-embed. De casus is erfgoed-gerelateerd: de [Deutsche Digitale Bibliothek](#) (DDB) is de Duitse Europeana en toont thumbnails van content van Duitse erfgoedinstellingen; klikt men daarop dan wordt men doorgeleid naar de website van de betreffende instelling. De DDB onderhandelde met de collectieve beheersorganisatie VG Bild-Kunst (de Duitse Pictoright) over een licentie om thumbnails te mogen tonen van werken van beeldmakers die door deze cbo worden gepresenteerd. De cbo eist dat de volgende voorwaarde in het licentiecontract wordt gezet: „De licentienemster verbindt zich ertoe om bij het gebruik van de onder deze overeenkomst vallende werken en beschermde materialen doeltreffende technische maatregelen toe te passen om deze werken en materialen te beveiligen tegen het plaatsen van frames.” De DDB verzet zich tegen opname van deze bepaling, nu de thumbnails voor iedereen vrij toegankelijk online beschikbaar worden gesteld. Het Duitse Bundesgerichtshof heeft het Europese Hof van Justitie nu een [prejudiciële vraag](#) gesteld, die kortgezegd luidt: Is er sprake van auteursrechtinbreuk wanneer men een auteursrechtelijk beschermd werk dat op andermans site [in casu DDB] staat, via framing op een eigen website toont terwijl men daarvoor technische beschermingsmaatregelen omzeilt? Een belangrijke voor-vraag lijkt echter ook te zijn: (Wanneer) kan een cbo een potentiële licentienemer dwingen om technische beschermingsmaatregelen toe te passen? Kan dat alleen wanneer geoordeeld wordt dat framen/embedden een handeling is die inbreuk maakt op het auteursrecht van de makers die de cbo vertegenwoordigt? Tot nog toe heeft het Europees Hof geoordeeld dat het framen/embedden van auteursrechtelijk beschermd content die elders openbaar toegankelijk online staat, is toegestaan (arresten GS Media en BestWater).

Advies in zaak Tom Kabinet (vonnis zelf moet nog volgen)

[TomKabinet](#) is een online platform waarop men 'tweedehands' e-books kan (ver)kopen. De vraag is of dit zonder toestemming van auteursrechthebbenden mag en daarover heeft de Nederlandse rechter vragen om uitleg gesteld aan het Europese Hof van Justitie. Het Hof oordeelde eerder dat de online verkoop van 'tweedehands' software legaal is (UsedSoft-arrest), mits de verkoper zijn eigen kopie uitwist na de verkoop (zodat er niet méér kopieën op de markt komen). Advocaat-Generaal Szpunar heeft het Europese Hof in de zaak TomKabinet nu [geadviseerd](#) om de verkoop van tweedehands e-books door TomKabinet juist niet rechtmatig te achten. Hij adviseert het Hof om het zgn. uitputtingsbeginsel wel op de distributie van fysieke exemplaren van toepassing te achten, maar niet op het online aanbieden van (voor gebruik voor onbepaalde tijd) te downloaden e-books. Het is afwachten of het Hof dit advies wel/niet in zijn vonnis zal overnemen.

EU OVERIG

Richtlijn hergebruik overheidsinformatie herzien

De EU-richtlijn on Re-use of Public Sector Information (PSI Directive) is in juni 2019 [herzien](#) en heeft een langere naam gekregen: [Directive on Open Data and re-use of public sector information](#). De positie van bibliotheken daarin bleef onveranderd ten opzichte van de vorige richtlijnversie en de richtlijn geldt niet voor materiaal in hun collecties waarop rechten van derden (zoals auteurs) berusten. Bibliotheken moeten transparantie betrachten in contracten die ze sluiten met private (scan)partijen en waarin hun een exclusiviteitstermijn wordt gegund (vgl. Google Books, ProQuest). Die termijn mag maximaal 10 jaar zijn, de bibliotheek moet gratis kopieën ontvangen en de samenwerkingscontracten moeten openbaar gemaakt worden (artikel 12 lid 3). Lidstaten worden in artikel 10 verplicht om voor publiek gefinancierde onderzoeksdata Open Access te ondersteunen. Verder wordt gewerkt aan een lijst van 'high-value datasets' die worden bestemd voor gratis hergebruik.